**РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ**
**ЧЕТИРИДЕСЕТ И ПЪРВО НАРОДНО СЪБРАНИЕ**

**Проект!**

# З А К О Н

**За изменение и допълнение на Закона за вероизповеданията** (*Обн., ДВ, бр. 120 от 29.12.2002 г., изм., бр. 33 от 21.04.2006 г., бр. 59 от 20.07.2007 г., в сила от 1.03.2008 г., бр. 74 от 15.09.2009 г., в сила от 15.09.2009 г.*

§ 1. В чл. 17, т. 6, в края се поставя запетая и се добавя следния текст:

„включително и условията и процедурите по свикване на върховните органи на вероизповеданието чрез упълномощаване на определена част от религиозната общност от Софийския градски съд, отправила искане за това до съда;”

§2. В § 4, ал. 2 от Преходните и заключителни разпоредби на закона думата „иска” се заменя с „искането”.

§ 3. В § 5 от Преходните и заключителни разпоредби на закона се създава нови ал. 6 и ал. 7 със следното съдържание:

„(6) Обезщетяването може да стане и с други, равностойни земи и гори, собственост на държавата или съответната община. Начинът на обезщетяването се посочва от вероизповеданието.

(7) Всички административни и съдебни производства по § 5 от Преходните и заключителни разпоредби на закона, както и производствата по снабдяване с нотариални актове за възстановеното по реда на същия закон право на собственост върху недвижими имоти и вещни права върху такива имоти, се освобождават от заплащането на държавни такси.”

# ПРЕХОДНИ И ЗАКЛЮЧИТЕЛНИ РАЗПОРЕДБИ

§4. Изтеклата придобивна давност за имоти, собствеността върху които се възстановява по реда на § 5, ал. 2 във връзка с ал. 1 от Закона за вероизповеданията, не се зачита и започва да тече от деня на влизането в сила на настоящия закон.

§ 5., За срок от две години от влизането на настоящия закон в сила се възстановява правото за подаване на искания за обезщетяване на вероизповеданията по реда на § 5, ал. 5, изр. 2-о от Преходните и заключителни разпоредби на Закона за вероизповеданията.

София, ..... г. **ВНОСИТЕЛИ;**

# МОТИВИ
**към**
**Закона за изменение и допълнение на Закона за вероизповеданията**

Една от целите на настоящият законопроект е да предложи адекватно решение на един пропуск в Закона за вероизповеданията и в Уставите на основните религиозни общности в Република България, който довежда в определени, макар и редки, случаи до практическа невъзможност за функциониране на съответното вероизповедание. Нашето съвремие доказва, че е възможно да възникнат обстоятелства, които могат да доведат до ситуация, в която да не може „свободно и безпрепятствено да се упражнява вероизповеданието", съгласно чл. 4, ал. (3) от Закона за вероизповеданията.

Проблемът може да възникне за всички вероизповедания в Република България, когато поради извънредни, непредвидени в Закона и Уставите, причини, върховният орган на вероизповеданието да не може да се свика, да приема и променя решения и Устава на вероизповеданието, както и да избира органи на управление. Този факт, сам по себе си, означава блокиране и дори – невъзможно съществуване на вероизповеданието, при това – без законово регламентиран и позитивен изход от ситуацията.

Според сегашната конструкция на Закона за вероизповеданията, организационният живот на което и да било вероизповедание е поставено в абсолютна зависимост от действията или бездействията на постоянните му органи. Не е уредена възможността висшият ръководен орган на дадено вероизповедание да се свика по инициатива на самите вярващи при условията на определена минимална представителност на такова искане. Тази възможност трябва да се предостави и ако съответният постоянно конституиран ръководен орган бездейства при такова искане. В този случай инициаторите на такова свикване следва да могат да бъдат упълномощени от съда.

Второто ни предложение има по-скоро правно-технически характер. Сегашният текст на § 4, ал. 2 от ПЗР на ЗВ създава впечатление, че производството по установяване на универсално правоприемство на дадено вероизповедание спрямо негови поделения, съществували до 1949 г., е исково. Безспорно е, че регистърните производства са охранителни, а не искови. Ето защо употребата на думата „иска", която навежда на погрешното разбиране на състезателно, исково естество, на това регистърно производство, е неточна и заблуждаваща, налагащо горепосоченото редакционно прецизиране.

Известно е, че по време на тоталитарния режим в Република България цареше нихилистично отношение към вероизпроведанията и тяхната роля в

обществения живот на страната. Израз на това отношение беше заграбването на редица имоти, както на Мюсюлманското изповедание, така и на Българската православна църква. Стигна се до парадокса през 1960 г. по силата на специален закон да се национализира Рилската света обител – Рилски манастир. Успоредно с това бяха разпилени и унищожени, или дори съзнателно укрити, редица архивни материали, отнасящи се до собствеността на вероизповеданията върху техни имущества и преди всичко недвижими имоти.

Особеното за Българската православна църква и Мюсюлманското изповедание в Република България е, че огромната част от техните културни сгради са построени по време на средновековната Българска държава или в годините на османското владичество, за което или не съществуват документи, или те отдавна са унищожени. Наред с това тези документи отразяват друго политическо и правно мислене, други, отдавна отживели обществени системи, поради което трудно биха могли да се намерят сходни съвременни правни фигури, към които да бъдат приравнени придобивните основания върху такива имоти.

Предвид изложеното по-горе подходът за възстановяването на правото на собственост на вероизповеданията върху техни имущества и най-вече върху недвижимите им имоти, трябва да бъде освободен от някои законови рестрикции. Т. напр. твърде кратък е бил срокът по ал. 5 от § 5 на Преходните и заключителни разпоредби на ЗВ – едногодишен, за събиране на релевантните документи и представянето им на компетентния орган, оправомощен от закона да постанови обезщетяване за имущества, непопадащи в предметния кръг на ал. 1-а от същия текст на ЗВ поради това, че не съществуват до размерите, в които са били одържавени.

Наред с това дори при действието както на ЗВСВОНИ, така и на ЗВ, са били извършени отчуждавания на вероизповедни имоти, ключително и на културни сгради, с приобретатели - частно правни субекти. Известно е, че прехвърлянето от несобственик не поражда целеното с такава сделка действие, но пък се поставя въпросът за изключване на давността като придобивен способ.

Смятаме, че в случаите на реституцията на гори и особено на земеделски земи, с оглед влезлите в сила земеразделителни планове и карти на възстановената собственост, респ. извършени замени на земи и гори, може да се стигне до напрежение между съответното вероизповедание и земеползватели, арендатори или одворени и други нови собственици. Поради това реституционният инструментариум за такъв вид обекти трябва да се разшири – вместо внесените някога в ТКЗС или заграбени от държвата земи или гори, да се предоставят равностойни по качества и площ земеделски участъци от ДПФ, респ. гори от ДГФ, съответно такива от земите и горите на общината, на чиято територия са се намирали някогашните поземлени и горски участъци на вероизповеданието.

Така или иначе в редица случаи вероизповеданията ще се наложи да предявяват искове за собственост срещу сегашните владелци на немалко на брой и с относително висока стойност недвижими имоти. Това поставя на изпитание оскъдните финанси на основните религиозни институции в страната, които наред с издръжката на своето духовенство, на културно-просветните си и благотворителни организации, а също и на храмовете си, ще трябва да заделят средства за държавни такси, вещи лица и квалифицирана адвокатска помощ. Поради това е уместно всички видове административни и съдебни производства с предмет права на собственост на вероизповедания върху техни движими и недвижими вещи, да бъдат освободени от заплащането на държавни такси в съдилищата. Прецедент за това, и то в полза на стопански субекти, съществува – и двата приети след 1990 г. Закони за кооперациите освободиха тези юридически лица от задължението да заплащат държавни такса в хода на производствата по техните реституционни претенции.

София, ..... г. **ВНОСИТЕЛИ;**